

چکیده علم النفس
از دیدگاه دانشمندان اسلامی

نویسندگان
راهیل حقجو
جواد رکنی لموکی

سرشناسه	: حقیجو، راهیل، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: چکیده علم النفس از دیدگاه دانشمندان اسلامی / نویسندگان راهیل حقیجو، جواد رکنی لموکی.
مشخصات نشر	: تهران : وائیا، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۲ ص.: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۹۶-۱۱-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: روان شناسی اسلامی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: Islam -- Psychology -- Study and teaching (Higher)
موضوع	: روان شناسی اسلامی -- آزمون ها و تمرین ها (عالی)
موضوع	: Islam -- Psychology -- Examinations, questions, etc. (Higher)
موضوع	: شخصیت -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: Personality -- Study and teaching (Higher)
موضوع	: شخصیت -- آزمون ها و تمرین ها (عالی)
موضوع	: Personality -- Examinations, questions, etc. (Higher)
موضوع	: دانشگاه ها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون ها
موضوع	: Universities and colleges --Iran -- Examination
شناسه افزوده	: رکنی، روکی، جواد، ۱۳۴۹ -
رده بندی کنگره	: ۶۵/۲۳۰۵/BP ۶۵/۲۳۰۵
رده بندی دیویی	: ۱۶۰/۲۳۰۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۶۳۴۷۲۱

چکیده علم النفس از دیدگاه دانشمندان اسلامی

نویسندگان: راهیل حقیجو - جواد رکنی لموکی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۹۶-۱۱-۳

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰

نشر وائیا: خیابان فخر رازی خیابان شهدای ژاندارمری پلاک ۶۳ طبقه سوم واحد ۵

تلفن: ۰۹۱۲۱۸۶۶۵۵۸ - ۶۶۹۶۱۱۶۳

فروش اینترنتی www.ketab.ir

۲۵۰۰۰ ریال

۹	مقدمه
۱۱	پیشگفتار
۱۱	علم النفس چیست؟
۱۲	نفس چیست؟
۱۳	فصل اول: دیدگاه‌های مختلف در مورد نفس
۱۵	دیدگاه سقراط
۱۵	دیدگاه افلاطون
۱۵	نظریه مثل افلاطون
۱۶	دیدگاه ارسطو
۱۶	دانشمندان و فلاسفه اسلامی در بحث مروط به شناخت نفس
۱۶	کندی - فارابی - ابن سینا - غزالی
۱۶	دیدگاه کندی
۱۷	دیدگاه فارابی
۱۹	دیدگاه بوعلی سینا
۲۱	دیدگاه غزالی
۲۳	دیدگاه ملاصدرا (صدرالمآلهین)
۲۶	سهروردی (شیخ اشراق)
۲۷	دیدگاه خواجه نصیر - مولانا - مطهری - علامه طباطبائی
۳۰	نظرات مختلف درباره حدوث نفس
۳۴	نظریه حرکت جوهری ملاصدرا
۳۹	دیدگاه سهروردی (شیخ اشراق)
۴۱	دیدگاه خواجه نصیر الدین طوسی و مولانا
۴۲	مولانا
۴۵	دیدگاه شهید مطهری و علامه طباطبائی
۵۴	توانمندیهای نفس
۵۹	فصل دوم: قوای نفس و عقل
۶۱	دیدگاه کندی
۶۲	دیدگاه فارابی

۶۳	دیدگاه ابن سینا.....
۶۵	دیدگاه غزالی.....
۶۵	اصل تعقل.....
۶۵	شان عقل.....
۶۷	تربیت عقلانی.....
۷۰	عقل معاد و عقل معاش.....
۷۳	فصل سوم: عقل از دیدگاه قرآن
۷۵	معاد عقل.....
۷۶	مراحل عقل نظری.....
۷۹	منابع ابلاغ از دیدگاه قرآن.....
۷۹	دلایل حجیت ظاهر نظر قرآن.....
۷۹	منشأهای خطا از نظر قرآن.....
۸۰	ویژگیهای مهم عقل.....
۸۱	موانع رشد عقل.....
۸۱	حد نهایی رشد عقل.....
۸۲	عقل از دیدگاه اندیشمندان اسلامی.....
۸۳	عقل فعال از دیدگاه فارابی.....
۸۶	مراتب عقل نظری از نظر ملاصدرا.....
۸۷	شاخصه‌های نفس ناطقه.....
۸۹	فصل چهارم: نظریات جدید راجع به رابطه نفس و بدن
۹۱	دوگانگی نفس با بدن.....
۹۱	توازی تن و روان.....
۹۱	نظریه نمو زاید.....
۹۲	نظریه سلوک و رفتار (رفتارگرایی).....
۹۲	نظریه حیاتی.....
۹۳	نظریه اجتماعی.....
۹۵	فصل پنجم: شخصیت - غریزه - فطرت
۹۷	شاکله.....
۱۰۲	ویژگیهای غرایز.....
۱۰۴	ویژگیهای فطرت از نظر استاد مطهری.....

۱۰۴	 گرایش‌های فطری از دیدگاه مطهری
۱۰۷	 فصل ششم: نفس، قلب و روح، از دیدگاه قرآن
۱۰۹	 نفس از دیدگاه قرآن
۱۰۹	 سایر معانی نفس در قرآن
۱۱۳	 چهار مفهوم قلب در قرآن
۱۱۴	 انواع نفس از دیدگاه حضرت علی (ع)
۱۱۵	 نفس در قرآن کریم
۱۱۹	 فصل هفتم: تست نفس
۲۶۱	 منابع

مقدمه

اگر دل ز غم دنیا جدا توانی کرد
نشاط عیش به دار بقا توانی کرد
و گر آب ریاضت برآوری نفسی
همه کدورت دل‌ها صفا توانی کرد

ابوعلی سینا

پروردگار حکیم و مهربان را سپاس‌گزاریم که ما را توفیق عنایت کرد تا اولین دفتر "چکیده علم‌النفس از دیدگاه دانشمندان اسلامی" را تقدیم به ریاضت معرفت و اصحاب این حوزه نماییم.

با اطمینان نظر در آنچه گذشت می‌توان بدیر نکته تصریح کرد که این مکاتب متنوع در برخی از محورها و ارکان احیاناً ناسازگاری‌هایی دارند، لی‌الذیل در تلاش ابوعلی سینا و علامه مجلسی تمایز آشکار دارد و در پاره‌ای از محورها تقابلی میان آنها نیست.

در نوشته حاضر، تنها به برخی از دانشمندان اسلامی پرداخته‌ایم و از ورود گسترده و همه‌جانبه به بحث نفس و عقل خودداری کرده‌ایم. امید است خداوند در آینده، توفیق دهد به این مبحث را فراهم آورد. شما می‌توانید پس از تهیه کتاب به تعداد دانشجویان پس از تدریس هر درس، چه در کلاس‌های عادی یا کنکوری، از آنها بخواهید که به آن درس در کلاس یا منزل پاسخ دهند. علاوه بر نمونه سؤالات درس به درس در کتاب چندین نمونه سؤالات کارشناسی ارشد و دکترا آورده شده است به موجب این و کسب نتیجه مطلوب‌تری برای امتحانات مختلف می‌گردد. در ضمن از افراد خواسته می‌شود که در این مجامع ارائه شده از کپی کردن خودداری و کتاب را تهیه نمایند.

در پایان لازم است از استادان و دوستانی که رهنمودهایی ارزشمند به ما داده‌اند، قدردانی می‌کنیم.

والسلام

ر- حقجو

ج- رکنی لموکی

تهران اسفند ماه ۱۳۹۵

بیشگفتار

علم النفس چیست؟

علم النفس یکی از مفاهیم بنیادین در روان شناسی بشمار می آید. برخی از اندیشمندان، روان شناسی و علم النفس را مترادف دانسته اند و اظهار داشتند که روان شناسی همان علم النفس و علم النفس به معنی روان شناسی است. اولین کتاب روان شناسی در ایران که توسط دکتر علی اکبر سیاسی نوشته شد به نام علم النفس تدوین یافت که مفاهیم روان شناسی را مورد بحث قرار داده است. مستطاب بطور گفت که اسم قدیم روان شناسی، علم النفس است.

در واقع پیشینه ترین مفهومی که از روان وجود داشته است، به احتمال بسیار زیاد در قالب کلماتی چون: دم، نفخه، باد، روح، نفس و... بازگو شده است. در علم النفس، نفس انسانی را مورد بررسی قرار می دهیم و رابطه آن را با بدن می بینیم. در گذشته علم النفس فصلی از فصول فلسفه یا حکمت بشمار می رفت و هر حکیمی آن را تابع سیستم فلسفی خود قرار می داد. فیلسوفان در تحقیقات مربوط به روان غالباً نفس را بعنوان جوهری مستقل از بدن، محرز و مسلم می پندارند و برای آن قوایی فرض می کنند. در اصل تعریف و توصیف نفس و اثبات وجود آن در خور کار فیلسوف یا حکیم است. اما در روان شناسی جدید، موضوع اصلی بحث درباره حالات روانی و یا کیفیات نفسانی است.

نفس چیست؟

- نفس به معنی ذات، روح و جان و همچنین در جایی به معنی خون نیز آمده است.

- نفس جوهری پاینده به ذات خویش است که می‌تواند بدون اتکاء به چیزی دیگر، وجود داشته باشد.

- امام محمد غزالی که از اندیشمندان اسلامی است در باب نفس و تعریف آن چنین می‌گوید: نفس جوهری است ملکوتی که تقسیم‌پذیر نیست و قائم بذات است. نگاه معقولات بشمار می‌رود و در جایی حلول نمی‌کند و فرامکان بوده مکار ناپذیر است و نابودی در آن راه ندارد و مخاطب شرع است و کار آن یادآوری و حفظ و استیلاست و تفکر است.

- علامه مجلسی انسان را مشتمل بر نفس و بدن می‌داند و به دوگانگی و استقلال این دو اعتقاد کرده، و اصالت انسان و هویت او را به نفس ناطقه که هر شخصی به کلمه من از آن تعبیر می‌کند، دانسته است. علامه مجلسی پس از بیان این نکته که واژه نفس هم در نفس ناطقه، هم بر خون جاری در بدن اطلاق می‌شود، چنین می‌گوید: نفس ناطقه سائر غیر از بدن و اجزای بدن و نیز غیر از روح حیوانی است، بلکه همان حقیقتی است که محل علوم و ادراکات و کمالات است و بدن را تدبیر می‌کند و مشتمل بر قوا، مخلف و ابعاد گسترده است. و از این رو نفس ناطقه اشرف نفوس موجود است.